

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ-СИРІТ НА ХРИСТІЯНСЬКИХ, МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЯХ

1. Бабенко Т. Сучасний стан проблеми естетичного розвитку особистості у зарубіжних країнах // Збірник наук, праць КНУ ім. Т. Шевченка. – 2007. – №4. – С. 64 – 68.
2. Бондаренко А. Урок в японській школі // Начальна школа. – 2001. – №2. – С. 117 – 123.
3. Бондаренко А. Японська школа глазами русского // Начальна школа. – 2000. – № 5. – С. 120 – 126.
4. Боярчук, Ю. Японская школа: принцип связи с жизнью // Воспитание школьников. – 1997. – № 5. – С. 63 – 65.
5. Громовий, В. Японське освітнє диво // Директор школи. – 2003. – №2. – С. 14 – 16.
6. Зарубежный опыт реформ в образовании: [Европа, США, Китай, Япония] // Высшее образование сегодня. – 2001. – № 2. – С. 60 – 67.
7. Мета і завдання гуманістичного виховання. – <http://www.readbookz.com>
8. Міжнародна освіта. Японія. – http://www.ed.net.ua/edu_sys/japan.htm
9. Озерська Оксана Юріївна. Професійна підготовка вчителів у вищих навчальних закладах Японії: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди. – Х., 2006. – 212 с.
10. Christopher P. Hood, Japanese Education Reform: Nakasone's Legacy, 2001, London: Routledge.
11. De Bary, William, Sources of Japanese Tradition, 2005, Vol. 2 – p. 69.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2010

УДК 371 – 058.862

Леся Грицик, вихователь Дитячого будинку “Оранта”
Львівська обл., м. Дрогобич

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ-СИРІТ НА ХРИСТІЯНСЬКИХ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЯХ

У статті розкривається суть та значення виховання дітей-сиріт на аспектах моралі, духовності, добра, опіки та християнських засадах.

Ключові слова: виховання, релігія, вихованці, вихователь, моральні і духовні цінності.

В статье раскрывается суть и значение воспитания детей-сирот на аспектах морали, духовности, добра, опеки и христианских принципах.

Ключевые слова: воспитание, религия, воспитанники, воспитатель, моральные и духовные ценности.

In the article essence and value of education of children-orphan opens up on the aspects of moral, spirituality, good, guardianship, and christian principles.

Keywords: education, religion, pupils, educator, moral and spiritual values.

Постановка проблеми. Удосконалюючись, суспільство стикається з багатьма проблемами, які потребують невідмінного розв’язання. Зокрема, мова піде про проблему виховання дітей та підростаючого покоління. Виховання – процес повільний, непростий, що вимагає комплексного підходу, тобто поєднання багатьох, часто просто взаємосуперечливих компонентів [9]. Слід відзначити чудовий вислів відомого педагога А.С. Макаренка, який стверджує: “Виховує все: люди, речі, явища, але, перш за все і більш за все – люди. Зі всім складним світом оточуючої дійсності дитина входить у нескінченне число відносин, кожне з яких незмінно розвивається, переплітається з іншими відносинами, ускладнюється фізичним і моральним ростом самої дитини. І весь цей “хаос” не піддається, начебто, жодному обліку, і тим не менше він створює кожний момент, певні зміни в особистості дитини. Спрямувати цей розвиток і керувати ним – ось завдання виховання” [7].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблемі виховання присвячено значну кількість публікацій (К. Журба [4]. М.Б. Євтух, Т.Д. Тхоржевська [3], Н. Примаченко). Неодноразово підкреслювали видатні педагоги, що людині властиві вроджені потреби віри і релігії (К. Ушинський, Г. Сковорода, Г. Ващенко).

Розуміння виховної ролі увійшло в суть самої культури і до визначення, що “нехтування всякою релігією призводить людину до нехтування обов’язками”, стверджував К. Ушинський [12, т. 6].

Мета статті. Визначити суть та значення виховання дітей, які позбавлені батьківської опіки, любові і уваги і залишилися від цього сиротами, що вимагають особливої опіки від педагога-вихователя, який повинен нести для тих дітей зерна добра, милосердя, поваги і доброго до себе відношення, з боку дорослих, високих християнських засад доброчесності до оточуючих.

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ НА ХРИСТІЯНСЬКИХ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЯХ

Виклад основного матеріалу. Важливе значення надається поглядам К.Д. Ушинського на релігію, як фундамент виховання його аналізу виховних систем різних країн на предмет здійснення в них релігійного виховання, пошукам ученого у сфері формування вітчизняної світської педагогічної науки на загальноєвропейських християнських засадах, пошукам оптимальної державної політики у сфері народного виховання, яка б урахувала народні традиції, загальноєвропейські історичні тенденції та була прийнята духом віротерпимості й державної єдності, вивченню вченим стану народної моральності.

Вихованці дуже страждали від несприятливої сімейної атмосфери (систематичні конфлікти, розлучення батьків, нервово-психічне або ж соціальне неблагополуччя батьків), впливу соціально-економічних і соціально-культурних факторів (незадовільні матеріально-побутові умови, складний характер міжособистісних відносин в сім'ї, недостатні умови для повноцінного культурного відпочинку).

Сиротинець став основою сім'ї, в якому формуються особистості дитини. При складних сімейних психоемоційних відношеннях у першу чергу страждали діти. Особливо важливим завданням вихователів є вміння налагодити добрі відносини, створити умови, як у добрій родині.

Для вихованців у дитячому віці найбільш важливою є потреба у відчутті особистої безпеки, захищеності, поваги і доброго до себе відношення, з боку дорослих. Запорукою впевненості в собі виступають добрі стосунки в сиротинці, перш за все безпосередньо між вихователем. Будь-яке порушення злагоди між вихованцем і вихователем, або неадекватне ставлення до виховання дітей, а, особливо до підлітків є стресогенним чинником, що може спричинити психічний зрив.

Процес реформування національної системи освіти відкриває нові можливості для виховання дітей-сиріт на нових засадах, формування в неї відповідального ставлення до організації суспільного життя, до свідомих і відповідальних взаємовідносин з оточуючим середовищем тощо. А це, своєю чергою, вимагає певних змін у відношенні особистості до оточуючої дійсності.

Розв'язуючи питання, що стосується виховання сучасної української молоді, важливо врахувати не лише традиції минулого, а й ті завдання, що ставить перед нами сучасне й майбутнє, а також менталітет нашого народу [2].

Ідеалом сучасного виховання виступає всебічно та гармонійно розвинена, національно-свідома, високоосвічена, життєво-компетентна

творча особистість, здатна до саморозвитку і самовдосконалення [1].

О.В. Сухомлинська вважає, що формування духовної особистості на основі християнських моральних цінностей є головним компонентом сучасного виховання в нашій країні. Серед загальнолюдських християнських моральних цінностей учена виокремлює: головні людські цінності, що більшою чи меншою мірою визначають усі інші етичні цінності (життя, краса, істина, добро, свобода) чесноти (справедливість, сміливість, правдивість, щирість, любов до ближнього, вірність, довіра, скромність, відданість) більш часткові моральні цінності (здатність ділитися з іншими своїми духовними надбаннями, любов спрямована на ідеалізовану цінність іншої особистості тощо) [10].

К. Ушинський визначав учителя як головну постать у навчальному процесі, тому він має бути відповідно підготовлений до вчительської роботи. Передусім народний учитель повинен бути близький до народу, знати його мову, жити його інтересами. Учитель – це високоосвічена людина з енциклопедичними знаннями, яка любить свою професію, постійно вдосконалює свою майстерність, має ґрунтовну практичну підготовку, педагогічний такт, володіє методикою навчання й виховання, є не лише хорошим викладачем, а й добрим вихователем. Він повинен знати психологію дитини, вивчати і добре знати вихованців, бути обізнаним з новими основами педагогіки й будувати свою діяльність на передових досягненнях педагогічної теорії.

Діти приходять у цей світ зі своїми намірами і талантами, які виразно виявляються з моменту народження. Так само діти-сироти, це талановиті, обдаровані діти, які реагують найкращим чином, якщо ви поведетеся з ними як з поважними дорослими. Вихованці володіють новими, незвичайними психологічними характеристиками і моделями поведінки. Отже, педагоги для того щоб досягти успіху, повинні мати особливо свій підхід до них і методи виховання.

Зацікавленість у справах і планах своїх вихованців, намагається у всьому допомогти та співчувати їм. Вихователі належно оцінюють інтелектуальні та творчі здібності вихованців, пишуться ними. Вони заохочують ініціативу й самостійність. Вихователі довіряють своїм вихованцям, намагаються прийняти їх точку зору або спокійно і аргументовано розтлумачити свою, в суперечливих питаннях. Загальними шляхами оптимізації поведінки вихованців особливо підлітків є: підтримка зусиль, спрямованих на досягнення поставленої мети;

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ-СИРІТ НА ХРИСТІЯНСЬКИХ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЯХ

заохочення і розвиток організаторських здібностей; надання допомоги у виборі занять (захоплення, танці, музика і т.ін.); виважений, толерантний контроль з боку вихователів над вихованцем. Відношення до дітей у будь-якому разі має бути спокійно-доброзичливе; потрібна допомога у важких ситуаціях; необхідно хвалити вихованців за старанність; вчити його цінувати інших, адекватно реагувати на навколишнє, вміти спокійно сприймати невдачі. Більше потрібно наголошувати на позитивних сторонах життя в сиротинці та школі, виховувати почуття співпереживання та небайдужості до чужої долі, навчити не нервувати і не озлоблюватися, не допускати виникнення конфліктів. У сиротинцях виховуються не тільки діти-сироти, але й діти позбавлені батьківського піклування, мета – виховувати в них доброту, повагу до своїх батьків, щоб вони не виростили озлоблені, щоб надалі вони не повторили помилки своїх батьків.

Зустріч вихованця з батьками, родичами, якщо вони є мають підкріплювати почуття поваги до родини. Корисно коли вихованці проводять не тільки вихідні, а декілька днів, свята. Тоді вихованець звикає, зживається зі своїм оточенням, включається в його життя, але не живе ілюзіями.

Варто відзначити вислів Г. Сковороди, який стверджував: “З цим слід погодитися, що людина досягає щастя тоді, коли її спосіб життя відповідає задуму про неї природи, Творця. Тільки тоді, коли людина не насилує свою природу, намагаючись досягти хоча й почесних, але невідповідних своїм нахилам звань, посад і займає те місце, для якого народжена, вона буває по-справжньому щаслива. Тому справа дорослих розпізнати природні задатки дитини й уміло розвивати їх”. Сковорода надавав великого значення розумовому вихованню, вірив у великі можливості наукового пізнання, радив вивчати широке коло наук.

Людина за Сковородою, повинна пізнати себе не тільки, щоб знайти своє земне призначення. Вона має усвідомити наявність у собі двох натур: злої і доброї для того, щоб перемогти в собі зло. Навчити вдячності спрямувати до Бога, допомогти пізнати себе [11].

Відчуваючи справжнє добро, націлене на неї, дитина може оцінити його, якщо не відразу, то з часом. Головне – душу повернути до добра й Бога, і тоді поштовхом для духовного дозрівання може стати й фізична праця, і естетична або інтелектуальна творчість [5].

Працюючи з дітьми Ж.-Ж. Руссо закликає вихователів дотримуватися трьох умов, які дають дитині щастя і звеличують її як розумну істоту: співчувати дитині, допомагати дитині,

відгукуватися на її добрі наміри. При цьому вихователь має показувати власний приклад доброти, сумління, співчуття дітям. “Приклади! Особисті приклади! Без них нічого не можна домогтися від дітей” [8].

Істинні переконання на виховання зазначає відомий сучасний учений-педагог, академік І.А. Зязюн, який відзначає, що “Десять років я виховував своїх вихованців без покарань, і вони стали справжніми людьми. Це досягнуто, як говориться в народі, горбом і трудом і роздумами, і не лише з книгою на столі... але й з дитячими руками в моїх руках. Ми всі колективом приступали до здійснення більш широкого експерименту: ми виховували без покарань усіх учнів” [6].

Висновки. Отже, виховання ґрунтується на народних традиціях, тих прекрасних людських аспектах, які розвивалися століттями від покоління до покоління і в цьому немає заперечень, що найкращою книгою та прикладом якого слід наслідувати є Біблія, яка повинна стати близькою кожній дитині, як і абетка, бо так само, як та буква складається людська мова, так і з елементів божественних книг складаються всі релігії та благочестя.

Тож позитивною тенденцією в розвитку педагогічної думки, освітньої справи в Україні слід вважати наближення до загальноєвропейської демократичної практики впровадження в шкільний процес християнських моральних цінностей на засадах добровільності, свідомого вибору.

1. Галина Дьяур. *Теоретичні підходи до обґрунтування цінностей сучасного українського виховання*//Рідна школа. – 2006. – №7.

2. Ващенко Р. *Виховний ідеал*. – Полтава, 1994. – С. 162.

3. Євтух М.Б., Тхоржевська Т.Д. *Питання християнського виховання дітей і молоді в історії педагогіки*. – С. 219.

4. Журба К. *Сім'я і християнство*. – С. 216.

5. Зеньковський В.В. *Педагогіка*. – М.: Свято-Тихоновський Богословський інститут, 1996. – 153 с.

6. Зязюн І.А. *Педагогіка добра: ідеали і реальності: науково-методичний посібник*. – К., 2000. – С. 152.

7. Макаренко А.С. *Книга для батьків*. – М., 1934. – С. 4.

8. Руссо Ж.-Ж. *Педагогіческие произведения: В 2 т.* – М., 1981. – С. 91.

9. Микола Симчиц. *Християнське виховання дітей та молоді*. – С. 214.

10. Сухомлинська О.В. *Формування духовності особистості на основі християнських моральних цінностей*//Директор школи. – 2003. – №1(241). – С. 4 – 6.

11. Тхоржевська Т.Д. *Православне виховання в історії педагогіки України. Монографія. 2-е видання, доповнене та перероблене*. – К.: – 2008. – С. 431.

12. Ушинський К.Д. *Твори в шести томах*. – К., 1954. – С. 394.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2010